STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA PAOLA MENGOZZIHO

přednesené dne 30. listopadu 2010[1]

I – Úvod

1. Touto žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce je Soudní dvůr vyzýván k tomu, aby upřesnil použitelné podmínky uznávání v rámci směrnice Rady 89/48/EHS ze dne 21. prosince 1988 o obecném systému pro uznávání vysokoškolských diplomů vydaných po ukončení nejméně tříletého odborného vzdělávání a přípravy[2], ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/19/ES ze dne 14. května 2001[3] (dále jen „směrnice 89/48"), v situaci, kdy se žádost o povolení výkonu odborné činnosti týká činnosti považované za regulovanou ve členském státě vzdělání ve smyslu čl. 1 písm. d) druhého pododstavce uvedené směrnice a kdy žadatel není plnohodnotným členem příslušné profesní organizace. Zároveň by se Soudní dvůr měl vyslovit k otázce, zda výkon výzkumné činnosti v oboru environmentálního inženýrství lze považovat za skutečný výkon povolání environmentálního inženýra ve smyslu výše uvedené směrnice.

II – Právní rámec

A – *Sekundární právo Unie*

1. Směrnice 89/48

2. Směrnice 89/48 představuje relevantní právní rámec k okamžiku rozhodnému z hlediska skutečností v původním řízení, i když byla od té doby zrušena[4].

3. Ve smyslu směrnice 89/48 a konkrétně čl. 1 písm. a) prvního pododstavce se diplomem rozumí:

1 — Původní jazyk: francouzština.

2 — Úř. věst. L 19, s. 16; Zvl. vyd. 05/01, s. 337.

3 — Úř. věst. L 206, s. 1; Zvl. vyd.05/04, s. 138.

4 — Viz body 12 a násl. tohoto stanoviska.

„jakýkoli diplom, osvědčení nebo jiný doklad o dosažené kvalifikaci nebo jakýkoliv soubor těchto diplomů, osvědčení nebo jiných dokladů:

– který byl vydán příslušným orgánem v členském státě určeným v souladu s jeho právními a správními předpisy,

– který prokazuje, že jeho držitel úspěšně ukončil nejméně tříleté postsekundární studium nebo odpovídající dobu rozvolněného studia na univerzitě, vysoké škole nebo na jiném zařízení podobné úrovně, popřípadě že úspěšně ukončil odbornou přípravu požadovanou navíc k postsekundárnímu studiu, a

– který prokazuje, že jejich držitel má odbornou kvalifikaci požadovanou pro přístup k povolání regulovanému v členském státě nebo pro jeho výkon,

za podmínky, že vzdělávání a odborná příprava potvrzené diplomem, osvědčením nebo jiným dokladem o dosažené kvalifikaci byly získány převážně ve Společenství nebo že jejich držitel má ve Společenství tříletou odbornou praxi potvrzenou členským státem, který uznal diplom, osvědčení nebo jiný doklad o dosažené kvalifikaci pocházející ze třetí země.“

4. Podle čl. 1 písm. c) směrnice 89/48 se „regulovaným povoláním [rozumí] regulovaná odborná činnost nebo soubor činností, které tvoří toto povolání v členském státě“.

5. Podle čl. 1 písm. d) prvního pododstavce směrnice 89/48 se regulovanou odbornou činností rozumí:

„[…] odborná činnost, u níž je přístup k ní nebo její výkon nebo jeden ze způsobů jejího výkonu v členském státě vyhrazen přímo nebo nepřímo na základě právních a správních předpisů držitelům určitého diplomu. Zejména následující skutečnosti mohou vytvářet způsob výkonu regulované odborné činnosti:

– výkon činnosti pod profesním označením, pokud se užívání tohoto označení řídí právními a správními předpisy a je vyhrazeno pro držitele určitého diplomu […]“

6. Druhý a třetí pododstavec článku 1 písm. d) směrnice 89/48 stanoví:

„Odborná činnost, na kterou se nevztahuje první pododstavec, se považuje za regulovanou, jestliže je vykonávána členy sdružení nebo organizace, jejichž účelem je zejména podporovat a zachovávat vysokou úroveň

v dotyčném oboru a které jsou k dosažení tohoto cíle uznány členským státem ve zvláštní formě a

– svým členům vydávají diplomy,

– zajišťují, aby jejich členové dodržovali pravidla pro výkon povolání, které stanoví, a

– udělují jim právo užívat označení nebo jeho zkratku nebo výhody z postavení odpovídajícího tomuto diplomu.

Nevyčerpávající výčet sdružení a organizací, které splňují podmínky druhého pododstavce v době přijetí této směrnice, je uveden v příloze. Pokud členský stát podle druhého pododstavce uzná sdružení nebo organizaci, uvědomí o tom Komisi, která zveřejní tuto informaci v *Úředním věstníku Evropských společenství*."

7. Článek 1 písm. e) směrnice 89/48 upřesňuje, že „odbornou praxí [se rozumí] skutečný a dovolený výkon dotyčného povolání v členském státě."

8. Článek 2 první pododstavec směrnice 89/48 stanoví, že „[t]ato směrnice se vztahuje na každého státního příslušníka členského státu, který chce vykonávat regulované povolání v hostitelském členském státě jako osoba samostatně výdělečně činná nebo jako zaměstnanec."

9. Článek 3 směrnice 89/48 stanoví:

„Pokud je v hostitelském členském státě přístup k regulovanému povolání a jeho výkon podmíněn držením diplomu, nesmějí příslušné orgány z důvodů neodpovídající kvalifikace odmítnout povolit státnímu příslušníku členského státu přístup k uvedenému povolání a jeho výkon za stejných podmínek, které se vztahují na jeho vlastní státní příslušníky, jestliže:

a) je žadatel držitelem diplomu požadovaného v jiném členském státě pro přístup k dotyčnému povolání a pro jeho výkon na jeho území a tento diplom byl vydán v některém členském státě nebo

b) žadatel vykonával dotyčné povolání na plnou pracovní dobu po dobu dvou let během předchozích deseti let v jiném členském státě, ve kterém toto povolání není regulováno ve smyslu čl. 1 písm. c) a čl. 1 písm. d) prvního pododstavce,

a má doklad o jedné nebo několika dosažených kvalifikacích,

– který byl vydán příslušným orgánem v členském státě určeným v souladu s právními a správními předpisy tohoto státu,

– který dokládá, že jeho držitel úspěšně ukončil nejméně tříleté postsekundární studium nebo rozvolněné studium odpovídajícího trvání na univerzitě, vysoké škole nebo na jiném zařízení podobné úrovně v členském státě, popřípadě že úspěšně ukončil odbornou přípravu požadovanou navíc k postsekundárnímu studiu, a

– který připravil svého držitele k výkonu daného povolání.

Dvouletá odborná praxe uvedená v prvním pododstavci však nesmí být vyžadována, pokud jeden nebo více dokladů o vzdělání a odborné přípravě, jejichž držitelem je žadatel a jež jsou uvedeny v tomto písmenu, osvědčují ukončení regulovaného vzdělávání.

Dokladem o dosažené kvalifikaci ve smyslu prvního pododstavce se rozumí jakýkoliv doklad o dosažené kvalifikaci nebo jakýkoliv soubor těchto dokladů vydaných příslušnými orgány členského státu, pokud jsou vydány po úspěšném ukončení odborné přípravy získané ve Společenství a uznány tímto členským státem za rovnocenné, za předpokladu, že to je jiným členským státům a Komisi oznámeno."

10. Článek 9 odst. 1 první pododstavec směrnice 89/48 stanoví, že „[č]lenské státy určí ve lhůtě stanovené v článku 12 příslušné orgány pověřené přijímat žádosti a rozhodnutí podle této směrnice".

11. Příloha I směrnice 89/48 uvádí v seznamu profesních sdružení a organizací, které splňují podmínky čl. 1 písm. d) druhého pododstavce, „Engineering Council".

2. Směrnice 2005/36

12. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES ze dne 7. září 2005 o uznávání odborných kvalifikací (dále jen „směrnice 2005/36") [5]

5 — Úř. věst. L 255, s. 22.

nahradila od 20. října 2007 směrnici 89/48 [6].

13. Čtrnáctý bod odůvodnění směrnice 2005/36 potvrzuje, že „[m]echanismus uznávání kvalifikace stanovený směrnicí 89/48/EHS a směrnicí 92/51/EHS se nemění."

14. Článek 13 odst. 2 první pododstavec směrnice 2005/36 stanoví, že „[p]řístup k povolání a jeho výkon podle odstavce 1 se přiznává rovněž žadatelům, kteří vykonávali dotyčné povolání uvedené v tomto odstavci na plnou pracovní dobu po dobu dvou let během předchozích deseti let v jiném členském státě, ve kterém toto povolání není regulováno, za předpokladu, že jsou držiteli jednoho nebo více osvědčení způsobilosti nebo dokladů o dosažené kvalifikaci."

B – *Vnitrostátní právní úprava*

15. Směrnice 89/48 byla provedena do řeckého právního řádu výnosem prezidenta republiky č. 165/2000 ze dne 23. června 2002 [7], který byl následně změněn výnosy prezidenta republiky č. 373/2001 ze dne 18. října 2001 [8] a 385/2002 ze dne 23. prosince 2002 [9] (dále jen „výnos č. 165/2000").

16. Článek 2 odst. 3 výnosu č. 165/2000 definuje regulované povolání jako „regulovanou odbornou činnost nebo soubor činností, které tvoří toto povolání v členském státě".

17. Článek 2 odst. 4 výnosu č. 165/2000 stanoví, že „regulovanou odbornou činností [se rozumí] odborná činnost, u níž je přístup k ní nebo její výkon nebo jeden ze způsobů jejího výkonu v členském státě vyhrazen přímo nebo nepřímo na základě předpisů držitelům určitého diplomu. Podmínkami výkonu regulované odborné činnosti mohou být zejména:

a) výkon činnosti pod profesním označením, pokud se užívání tohoto označení řídí předpisy členského státu a je vyhrazeno pro držitele určitého diplomu;

b) […]

Odborná činnost se považuje za regulovanou, jestliže je vykonávána členy sdružení nebo organizace, jejichž účelem je zejména podporovat a zachovávat vysokou úroveň

6 — Viz článek 62 směrnice 2005/36.
7 — FEK A' 149 ze dne 28. června 2000.
8 — FEK A' 251 ze dne 22. října 2001.
9 — FEK A' 334 ze dne 31. prosince 2002.

v dotčeném oboru a které jsou k dosažení tohoto cíle uznány členským státem ve zvláštní formě a:

a) svým členům vydávají diplomy;

b) zajišťují, aby jejich členové dodržovali pravidla pro výkon povolání, která stanoví, a

c) udělují jim právo užívat označení nebo jeho zkratku nebo výhody z postavení odpovídajícího tomuto diplomu.

Příloha článku 9 tohoto výnosu obsahuje nevyčerpávající výčet sdružení a organizací, které splňují podmínky tohoto odstavce. Pokud členský stát podle tohoto odstavce uzná sdružení nebo organizaci, uvědomí o tom Komisi, která zveřejní tuto informaci v *Úředním věstníku Evropských společenství*.

[…]“

18. Článek 2 odst. 5 výnosu č. 165/2000 odbornou praxi definuje jako „skutečný a dovolený výkon dotyčného povolání v členském státě. […]“.

19. Článek 4 odst. 1 výnosu č. 165/2000 stanoví:

„Pokud je v Řecku přístup k regulovanému povolání nebo jeho výkon podmíněn držením diplomu uvedeného v článku 2, nesmí rada uvedená v článku 10 tohoto výnosu z důvodů neodpovídající kvalifikace odmítnout povolit státnímu příslušníku členského státu přístup k uvedenému povolání nebo jeho výkon za stejných podmínek, které se vztahují na řecké státní příslušníky, jestliže:

a) je žadatel držitelem diplomu uvedeného v článku 2, získaného v jiném členském státě a požadovaného tímto státem pro výkon tohoto povolání na jeho území nebo

b) žadatel vykonával dotyčné povolání na plnou pracovní dobu po dobu dvou let během předchozích deseti let v jiném členském státě, ve kterém toto povolání není regulováno ve smyslu čl. 2 odst. 3 a 4 tohoto výnosu, a má doklad o jedné nebo několika dosažených kvalifikacích,

(i) který byl vydán příslušným orgánem v členském státě,

(ii) který dokládá, že jeho držitel úspěšně ukončil nejméně tříleté postsekundární studium nebo rozvolněné studium odpovídajícího trvání na univerzitě, vysoké škole nebo na jiném

zařízení podobné úrovně v členském státě, popřípadě že úspěšně ukončil odbornou přípravu požadovanou navíc k postsekundárnímu studiu, a

(iii) který připravil svého držitele k výkonu daného povolání.

Dvouletá odborná praxe uvedená v prvním pododstavci však nesmí být vyžadována, pokud jeden nebo více dokladů o vzdělání a odborné přípravě, jejichž držitelem je žadatel a jež jsou uvedeny v tomto písmenu, osvědčují ukončení regulovaného vzdělávání."

20. Článek 10 výnosu č. 165/2000 zřídil v rámci řeckého ministerstva školství a náboženství kolektivní orgán, radu pověřenou uznáváním rovnocennosti vysokoškolských diplomů (Symvoulio Anagnorisis Epangelmatikis Isotimias Titlon Tritovathmias Ekpaidefsis, dále jen „Saeitte").

21. Článek 11 odst. 1 výnosu č. 165/2000 stanoví, že „[p]rávo výkonu určitého povolání za podmínek vymezených v tomto výnosu je přiznáváno zvláště odůvodněným rozhodnutím [Saeitte]".

III – Spor v původním řízení a předběžné otázky

22. Christina Ioanni Toki, řecká státní příslušnice, studovala po dobu dvou let obor „technologie" na technickém vzdělávacím ústavu v Patrasu (Řecko). V rámci systému přenosu kreditů Evropského společenství následně po dobu jednoho roku studovala na univerzitě Sheffield Hallam (Spojené království) studijní program inženýrství v kombinaci s environmentálními studii, kde v roce 1997 získala diplom „Bachelor of Engineering with Environmental Studies". Ch. Toki pokračovala ve studiu v rámci studijního programu v oboru environmentálního inženýrství na univerzitě v Portshmouthu, po jehož absolvování v roce 1998 získala titul „Master of Science".

23. Od 1. září 1999 do 31. srpna 2002 byla Ch. Toki zaměstnána jako „researcher" (výzkumná pracovnice) na oddělení stavebního inženýrství univerzity v Portsmouthu. Pobírala mzdu ve výši 8 000 GBP (britských liber) za rok a spadala do systému sociálního zabezpečení. Mezi její činnosti, jak potvrdil i akademický pracovník („docent"), který dohlížel na její práci, spadal dohled nad studenty a jejich podpora. Podílela se též na výzkumném projektu vedeném ve spolupráci s britskou soukromou společností zaměřující se na technologie zpracování odpadů, který spočíval ve vyhodnocení účinnosti novátorského způsobu nakládání s komunálními odpadními

vodami. Zároveň byla členkou skupiny zabývající se výzkumem ekotechnologií.

24. V dubnu 2002 se Ch. Toki dobrovolně zapsala u Chartered Institution of Water and Environmental Management (dále jen „CTWEM“) jako absolventka („graduate“) a dále jako stážistka do rejstříku Engineering Council, což představuje první fázi v procesu konečného zápisu. Ze spisu vyplývá, že Ch. Toki se nestala plnohodnotnou členkou Engineering Council. Aby mohla být plnohodnotně zapsána do rejstříku jako „chartered engineer“, což je titul, který Engineering Council uděluje svým členům, musela by dotyčná podstoupit zvláštní proces v rámci zmíněné Engineering Council, jenž spočívá v posouzení jejích znalostí nabytých po ukončení vysokoškolského studia, odborné praxe a v pohovoru týkajícím se její odborné kvalifikace.

25. Dne 4. července 2003 podala Ch. Toki k Saeitte žádost, aby jí bylo v souladu s ustanoveními výnosu č. 165/2000 provádějícími směrnici 89/48 a vzhledem k odborné praxi, kterou nabyla ve Spojeném království, přiznáno právo vykonávat v Řecku regulované povolání „environmentálního inženýra“. Dne 8. března 2005 Saeitte přijala protokol č. 96, kterým žádost Ch. Toki zamítla z toho důvodu, že posledně jmenovaná není držitelkou diplomu inženýra vydávaného ve Spojeném království, poněvadž není držitelkou regulovaného dokladu o odborné kvalifikaci „chartered engineer“. Nenabyla tudíž právo vykonávat povolání ve státě původu (Spojené království), jak to vyžaduje výnos č. 165/2000. Povolání environmentálního inženýra je podle tvrzení Saeitte v Řecku regulovanou činností, zatímco ve Spojeném království nikoli. Ze skutečnosti, že Engineering Council uděluje doklad o odborné kvalifikaci „chartered engineer“, Saeitte dovodila, že předmětná činnost je činností regulovanou. Ch. Toki však není držitelkou tohoto dokladu. Podle tvrzení Saeitte upravuje čl. 4 odst. 1 výnosu č. 165/2000 mechanismus uznávání stanovený v čl. 3 písm. a) směrnice 89/48 pro případy, kdy dotyčná osoba pochází z členského státu, v němž je výkon povolání, kterého se žádost týká, regulován a kontrolován sdruženími či organizacemi uznávanými tímto státem v souladu s ustanovením čl. 1 písm. d) druhého pododstavce uvedené směrnice.

26. Dne 29. března 2005 podala Ch. Toki stížnost proti protokolu Saeitte č. 96, ve které tvrdila, že Saeitte protiprávně opomenula zohlednit tříletou odbornou praxi, kterou Ch. Toki získala jako výzkumná pracovnice zaměstnaná na oddělení stavebního inženýrství britské univerzity, a dále její zápis do rejstříku inženýrů jako členky prvního

stupně, a především pak do CIWEM. Saeitte, která v mezidobí obdržela určitá vysvětlení ze strany Engineering Council, žádost Ch. Toki znovu přezkoumala a ze stejného důvodu ji dne 12. dubna 2005 opětovně zamítla. Ch. Toki tudíž k Symvoulio tis Epikrateias podala žalobu proti řeckému ministerstvu školství a náboženství směřující ke zrušení protokolu Saeitte č. 98, kterým tato potvrdila své rozhodnutí ze dne 8. března 2005.

27. Před předkládajícím soudem Ch. Toki tvrdila, že Saeitte protiprávně založila své zamítnutí na čl. 4 odst. 1 písm. a) výnosu č. 165/2000, přestože její žádost měla posoudit ve světle čl. 4 odst. 1 písm. b) zmíněného výnosu, jelikož povolání environmentálního inženýra není ve Spojeném království regulováno. Ch. Toki mimoto tvrdí, že je držitelkou diplomu ve smyslu čl. 2 odst. 1 výnosu a že byla schopna prokázat tříletou odbornou praxi získanou ve Spojeném království během předchozích deseti let.

28. Jelikož měl Symvoulio tis Epikrateias pochybnosti o výkladu práva Unie, rozhodl se přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru předkládacím rozhodnutím došlým dne 28. října 2009 na základě článku 234 ES následující dvě předběžné otázky:

„1) Musí být čl. 3 [první pododstavec] písm. b) směrnice 89/48 […] vykládán v tom smyslu, že mechanismus uznávání, který stanoví, je použitelný v případech, kdy je v členském státu původu dotyčné povolání regulováno ve smyslu čl. 1 písm. d) druhého pododstavce, ale dotyčná osoba není plnohodnotným členem sdružení nebo organizace splňujících podmínky uvedené v tomto pododstavci?“

2) [V případě kladné odpovědi na první otázku, j]e třeba ve smyslu čl. 3 [prvního pododstavce] písm. b) směrnice 89/48 […] rozumět výkonem povolání v členském státě původu na plnou pracovní dobu výkon – osobou samostatně výdělečně činnou nebo zaměstnancem – samotného povolání, o nějž je v hostitelském členském státě žádáno na základě směrnice [89/48], nebo se může jednat rovněž o výzkumnou práci ve vědecké oblasti mající spojitost s tímto povoláním, prováděnou v rámci v zásadě neziskového zařízení?“

IV – Řízení před Soudním dvorem

29. Žalobkyně v původním řízení, řecká vláda a Evropská komise, Soudnímu dvoru předložily svá písemná vyjádření.

30. Na jednání, které se konalo dne 12. října 2010, žalobkyně v původním řízení, řecká vláda a Komise, přednesly svá vyjádření.

V – Právní analýza

A – *K první otázce*

31. Pro účely odpovědi na první otázku položenou předkládajícím soudem je třeba potvrdit, že dotyčná odborná činnost skutečně spadá do působnosti směrnice 89/48. Dále je nutné určit, do jaké kategorie odborné činnosti ve smyslu uvedené směrnice náleží činnost dotčená v původním řízení v členském státě vzdělání. Po zodpovězení těchto otázek již zbývá jen otázka, jaké podmínky uznávání se použijí.

1. Činnost environmentálního inženýra spadá do působnosti směrnice 89/48

32. V prvé řadě jsem již upřesnil, že uvedená směrnice, přestože již byla zrušena, představuje relevantní právní rámec k okamžiku, kdy Ch. Toki podala svou žádost k Saeitte [10].

33. Povolání inženýra obecně či konkrétně povolání environmentálního inženýra navíc spadá do rámce obecné úpravy tvořeného směrnicí 89/48, jelikož nebylo předmětem odvětvové harmonizace.

34. Ze spisu konečně vyplývá, že povolání environmentálního inženýra je v Řecku regulováno, čímž je splněna podmínka stanovená v čl. 2 prvním pododstavci směrnice 89/48 [11]. Jelikož Ch. Toki uvedla diplomy vydané v jiném členském státě, které prokazují ukončení nejméně tříletého studia [12], je na místě závěr, že dotyčná činnost skutečně spadá do působnosti směrnice 89/48.

10 — Viz bod 2 tohoto stanoviska.

11 — Viz rovněž rozsudek ze dne 1. února 1996, Aranitis (C-164/94, Recueil, s. I-135, bod 17).

12 — Viz třetí bod odůvodnění a čl. 1 písm. a) druhá odrážka směrnice 89/48.

2. Kvalifikace činnosti environmentálního inženýra v členském státě vzdělání

35. Vzhledem k tomu, že není pochyb o tom, že povolání environmentálního inženýra je v hostitelském členském státě, Řecku, regulovaným povoláním, je pro účely definice použitelných podmínek uznávání třeba určit, zda uvedená činnost s ohledem na směrnici 89/48 v členském státě vzdělání, Spojeném království, představuje regulovanou činnost, činnost považovanou za regulovanou, či neregulovanou činnost.

36. Skutečnost, zda je povolání environmentálního inženýra ve Spojeném království činností regulovanou či nikoli, je předmětem protichůdných tvrzení ze strany zúčastněných stran, která se však nezakládají na zvláště podrobné analýze. Předkládající soud však upřesňuje, že platná právní úprava ve Spojeném království nepodřizuje přístup k činnosti inženýra ani přístup k činnosti environmentálního inženýra žádným podmínkám [13]. Dále uvádí, že role Engineering Council spočívá v organizaci vyhodnocování odborné způsobilosti jejích členů s tím, že doklad vydává těm členům, kteří požadované podmínky splnili. Engineering Council rovněž vydává stavovská pravidla pro své členy, která se tito zavazují dodržovat, a vykonává v tomto ohledu disciplinární dohled. Navzdory nejednoznačnosti určitých písemných vyjádření k této otázce není nikde potvrzeno, že výkon činnosti environmentálního inženýra je podmíněn získáním členství ve zmíněné Council, a tedy dokladem o odborné kvalifikaci „chartered engineer“. Zástupce Ch. Toki, který byl na toto v průběhu jednání před Soudním dvorem dotázán, naopak bez dalších výhrad ze strany ostatních přítomných zúčastněných potvrdil, že žalobkyně může vykonávat činnost environmentálního inženýra ve Spojeném království, aniž je členkou Engineering Council.

37. Za těchto okolností se zdá, že uvedená činnost by neměla na rozdíl od toho, co tvrdí Saeitte, být považována za regulovanou činnost ve smyslu čl. 1 písm. c) a čl. 1 písm. d) prvního pododstavce směrnice 89/48. Soudní dvůr totiž judikoval, že „takovým povoláním je činnost, která je z hlediska podmínek přístupu či podmínek pro její výkon přímo či nepřímo regulována ustanoveními právní povahy, tj. legislativními, regulačními nebo správními ustanoveními. Přístup k povolání či výkon povolání se považuje za přímo regulovaný ustanoveními právní povahy tehdy, pokud právní, regulační či správní ustanovení hostitelského členského státu vytváří režim,

13 — I když ověření podmínek výkonu dotčené odborné činnosti přísluší předkládajícímu soudu, nemá to vliv na pravomoc Soudního dvora podat upřesnění: viz rozsudek ze dne 7. září 2006, Price (C-149/05, Sb. rozh. s. I-7691, bod 39).

jehož důsledek spočívá v tom, že výkon této odborné činnosti výslovně vyhrazuje osobám, které splňují určité podmínky, a zakazuje přístup těm, které je nesplňují“ [14]. Není přitom prokázáno, že by neexistence členství v Engineering Council postačovala k zákazu přístupu k činnosti environmentálního inženýra.

39. Ve Spojeném království se tedy nevyžaduje, aby environmentální inženýři byli povinně předem zapsáni u Engineering Council. I když si lze představit, že „chartered engineer“ bude z obchodního hlediska zvýhodněn či se bude v rámci přístupu na pracovní trh nacházet v příznivější situaci, [17], jedná se o pouhou domněnku, která v žádném případě nemůže zpochybnit fakt, že získání tohoto titulu není předpokladem nutným pro výkon dotčené odborné činnosti.

38. Článek 1 písm. d) druhý pododstavec směrnice 89/48 upravuje právě případ odborné činnosti vykonávané členy „sdružení nebo organizace, jejichž účelem je zejména podporovat a zachovávat vysokou úroveň v dotyčném oboru a které jsou k dosažení tohoto cíle uznány členským státem ve zvláštní formě […]“. Jak uvádí čl. 1 písm. d) třetí pododstavec, seznam v příloze I směrnice 89/48 obsahuje nevyčerpávající výčet těchto sdružení nebo organizací, které splňují podmínky čl. 1 písm. d) druhého pododstavce, mezi něž patří Engineering Council [15]. Odborné činnosti vykonávané v této souvislosti jsou ve směrnici kvalifikovány jako odborné činnosti, které se považují za regulované. Engineering Council tedy svým členům vydává „diplom“ [16], jenž však není systematicky vyžadován od všech osob, které chtějí vykonávat odbornou činnost environmentálního inženýra.

40. Tento drobný rozdíl má význam, jelikož potvrzuje, že je naprosto možné vykonávat činnost inženýra, aniž je nutné být „chartered engineer“, jinými slovy bez nutnosti být členem profesního sdružení podle čl. 1 písm. d) druhého pododstavce směrnice 89/48. Vysvětluje rovněž, proč se jedná pouze o činnost *považovanou* za regulovanou odbornou činnost. Vzhledem k obsahu seznamu nacházejícího se v příloze směrnice se mi navíc zdá jasné, že si zákonodárce Unie takto přál

14 — Výše uvedený rozsudek Aranitis (body 18 a 19).

15 — Viz bod 21 přílohy v části věnované Spojenému království.

16 — Viz čl. 1 písm. d) druhý pododstavec první odrážka směrnice 89/48.

17 — Jak Soudní dvůr jasně stanovil, nemá tato okolnost v žádném případě vliv na kvalifikaci regulovaného povolání v hostitelském členském státě, jelikož „[o]tázka, zda je povolání regulováno, závisí na právním stavu v hostitelském státě, a nikoli na podmínkách pracovního trhu v tomto členském státě“ (výše uvedený rozsudek Aranitis, bod 23).

zdůraznit existenci uvedených sdružení a organizací a jejich případnou historickou a kulturní váhu v dotčených členských státech [18], avšak určitě ne obligatorní povahu zápisu u těchto subjektů [19]. Pro Ch. Toki za těchto podmínek skutečnost, že není plnohodnotnou členkou Engineering Council, v žádném případě nepředstavuje překážku v přístupu k činnosti environmentálního inženýra v členském státě vzdělání.

41. Existence Engineering Council a její uznání v rámci směrnice konečně svědčí o skutečnosti, že činnost inženýra (a konkrétněji činnost environmentálního inženýra) může být ve smyslu směrnice 89/48 kvalifikována dvěma odlišnými způsoby.

42. Jakmile se dotyčná osoba stane plnohodnotným členem Engineering Council na základě své dobrovolné volby, je jí přiznán titul „chartered engineer“. Odborná činnost, kterou vykonává, tedy musí být považována za regulovanou činnost, neboť čl. 1 písm. d) druhý pododstavec směrnice stanoví, že „[o]dborná činnost […] se považuje za regulovanou, jestliže je vykonávána členy [takového] sdružení nebo organizace“ jako jsou sdružení nebo organizace uvedené v tomto ustanovení.

43. Vykonává-li však dotyčná osoba činnost, aniž je členem sdružení či organizace, které jsou uvedeny v čl. 1 písm. d) druhém a třetím pododstavci směrnice 89/48, nelze uvedenou činnost považovat za činnost regulovanou v členském státě vzdělání ve smyslu téhož ustanovení.

44. Taková činnost environmentálního inženýra, jakou podle svého tvrzení vykonávala Ch. Toki [20], tj. bez plnohodnotného členství v Engineering Council a tudíž bez titulu „chartered engineer“, tedy musí být kvalifikována jako neregulovaná odborná činnost.

45. Jak správně uvedla řecká vláda ve svém písemném vyjádření, zaujala ostatně Komise v roce 2003, tj. v roce, kdy Ch. Toki podala první stížnost u Saeitte, v rámci petičního výboru Evropského parlamentu podobné stanovisko ohledně řeckého státního občana

18 — K tomuto lze poznamenat, že příloha se týká výlučně sdružení či organizací ve Spojeném království a Irsku.

19 — Mám například určité obtíže domnívat se, že povolání knihovníka by ve Spojeném království bylo předmětem povinného zápisu u sdružení knihovníků (Library Association), které je dalším z profesních sdružení či organizací upravených v příloze ke směrnici (nyní jde o „Chartered Institute of Library and Information Professionals“).

20 — Tato opatrná formulace je nutná v souvislosti s druhou otázku položenou Soudnímu dvoru, která nás konkrétně musí vést k otázce, v jakém rozsahu Ch. Toki skutečně vykonávala činnost environmentálního inženýra.

nacházejícího se v naprosto srovnatelné situaci jako Ch. Toki [21]. Komise tehdy jasně uvedla, že povolání inženýra není ve Spojeném království regulováno žádnou zvláštní úpravou, a proto existují dvě odlišné eventuality podle toho, zda dotyčný byl či nebyl „chartered engineer". Je tedy překvapující, že Komise ve svých písemných vyjádřeních zastává naprosto odlišnou pozici, která spočívá v tom, že bez rozdílu tvrdí, že výkon povolání environmentálního inženýra je regulován ve smyslu čl. 1 písm. d) prvního pododstavce ve spojení s čl. 1 písm. d) druhým pododstavcem a že použitelnými podmínkami pro uznání jsou podmínky vztahující se na regulovaná povolání.

46. Závěr, že tatáž odborná činnost může být podle směrnice 89/48 kvalifikována dvěma odlišnými způsoby v závislosti na okolnostech jejího výkonu (jako člen či nečlen), byl potvrzen pozdějším vývojem práva Unie, a to konkrétně výše uvedenou směrnicí 2005/36, jež zrušila a nahradila směrnici 89/48 a která, pro připomenutí, nebyla *ratione temporis* použitelná v okamžiku, kdy Ch. Toki podala svou žádost. Článek 3 odst. 2 směrnice 2005/36 se použije na „[p]ovolání vykonávané *členy* sdružení nebo organizace uvedené v příloze I" [22] (tato příloha zmiňuje Engineering Council) a stanoví, že toto povolání je považováno za regulované povolání [23].

47. I kdyby měl Soudní dvůr dospět k názoru, že skutečnost, že sdružení či organizace pro dané odborné činnosti naplňují podmínky čl. 1 písm. d) druhého pododstavce směrnice 89/48, vede k tomu, že uvedené činnosti je přiznáno postavení odborné činnosti, která se považuje za regulovanou, a to včetně situace, kdy je uvedená odborná činnost vykonávána osobami, které nejsou členy sdružení či organizace, nemá takové posouzení, jak vzápětí prokážu, dopad na určení použitelných podmínek pro uznávání.

21 — Petice č. 786/2002 podaná L. Kounisem. L. Kounis byl držitelem diplomu inženýra vydaného ve Spojeném království, aniž byl členem Engineering Council, tedy bez titulu „chartered engineer". Přál si, aby jeho diplom byl v Řecku uznán pro účely výkonu odborné činnosti inženýra, což Saeitte odmítla.

22 — Kurzíva doplněna autorem tohoto stanoviska.

23 — Článek 52 odst. 2 sám stanoví, že „[p]okud je v hostitelském členském státě povolání regulováno sdružením nebo organizací ve smyslu čl. 3 odst. 2, jsou státní příslušníci členských států oprávněni užívat profesní označení nebo jeho zkratku udělované organizací nebo sdružením, pouze prokáží-li členství v této organizaci nebo sdružení". Toto ustanovení tedy upravuje pouze podmínky užívání profesního označení vydaného předmětným sdružením a nelze z něj – ani ze znění směrnice 89/48 – dovozovat, že jedině členové těchto sdružení jsou oprávněni vykonávat předmětnou odbornou činnost.

3. Určení podmínek použitelných pro uznání odborné činnosti environmentálního inženýra v situaci žalobkyně v původním řízení

48. Směrnice 89/48 zavedla systém, který „posiluje právo evropského občana využít své odborné dovednosti v jakémkoliv členském státě, [a tím] doplňuje a posiluje jeho právo na získání těchto dovedností tam, kde si to přeje“ [24]. Jak již však měl Soudní dvůr příležitost zdůraznit, „metoda uznávání zavedená směrnicí 89/48 nevede k automatickému a bezpodmínečnému uznání dotčených diplomů a odborných kvalifikací“ [25]. Článek 3 uvedené směrnice definuje dva odlišné postupy uznávání, z nichž pouze jeden lze použít v daném skutkovém rámci [26].

49. Článek 3 první pododstavec písm. a) směrnice 89/48 se použije v případě, kdy je povolání regulováno v členském státě vzdělání. Je tedy na příslušném státním orgánu, aby konstatoval, že žadatel je skutečně držitelem diplomu vyžadovaného členským státem vzdělání, pro to, aby měl k dotyčnému regulovanému povolání přístup jak v hostitelském členském státě, tak v členském státě vzdělání.

50. Samotný čl. 3 první pododstavec písm. b) uvedené směrnice upravuje odlišný postup uznávání, který vychází z odborné praxe získané v členském státě vzdělání, pakliže v něm „toto povolání není regulováno ve smyslu čl. 1 písm. c) a čl. 1 písm. d) prvního pododstavce“. Abychom určili působnost čl. 3 prvního pododstavce písm. a), musíme jej číst ve spojení s čl. 3 prvním pododstavcem písm. b), který za použití metody a *contrario* vede k tomu, že se mechanismus upravený v čl. 3 prvním pododstavci písm. a) použije v případech, kdy se povolání či odborná činnost považuje v členském státě vzdělání za regulovanou.

51. Bude-li Soudní dvůr stejně jako já toho názoru, že činnost environmentálního inženýra, jako je ta, kterou Ch. Toki podle svého tvrzení vykonávala, není v členském státě vzdělání regulovanou činností, použijí se v daném případě podmínky uznávání upravené v čl. 3 prvním pododstavci písm. b).

52. Bude-li Soudní dvůr naopak toho názoru, že činnost environmentálního inženýra, jako je ta, kterou Ch. Toki podle svého tvrzení vykonávala, je odbornou činností, která se považuje za regulovanou odbornou činnost [ve smyslu čl. 1 písm. d) druhého pododstavce

24 — Viz třináctý bod odůvodnění směrnice 89/48.

25 — Rozsudek ze dne 23. října 2008, Komise v. Řecko (C-274/05, Sb. rozh. s. I-7969, bod 39).

26 — Výše uvedený rozsudek Price (bod 36).

směrnice 89/48], bude Soudní dvůr muset zohlednit skutečnost, že se podmínky upravené v čl. 3 prvním pododstavci písm. a) použijí pouze pro regulované činnosti [ve smyslu čl. 1 písm. c) a d) prvního pododstavce uvedené směrnice].

53. Mechanismus uznávání, upravený v čl. 3 prvním pododstavci písm. b) směrnice 89/48, se totiž použije pro činnosti neregulované v členském státě vzdělání i pro činnosti, které se považují za regulované ve smyslu čl. 1 písm. d) druhého pododstavce.

54. Vzhledem k judikatuře Soudního dvora se však situace nezdá být natolik jasná.

55. Soudní dvůr již judikoval, že „čl. 3 první pododstavec písm. b) [směrnice 89/48] je použitelný pouze tehdy, pokud není dotyčné povolání regulované v členském státě [vzdělání]“ [27], avšak neodlišil konkrétním způsobem odborné činnosti, které se považují za regulované odborné činnosti.

56. Postoj Soudního dvora ve věci Price [28] je z tohoto důvodu poněkud překvapivý. V této věci byl H. Price držitelem titulu „Bachelor“ uděleného jednou z organizací, na něž dopadá čl. 1 písm. d) druhý pododstavec a které jsou uvedeny v příloze ke směrnici. Členem předmětné organizace („Royal Institution of Chartered Surveyors“) se však nikdy nestal. Přestože se předběžná otázka netýkala určení mechanismu uznávání použitelného v takové situaci, Soudní dvůr rozhodl, že i když „H. Price není členem Royal Institution of Chartered Surveyors, nevyvstává v projednávaném případě otázka uznávání diplomů vydaných uvedenou organizací na základě [čl. 3 prvního pododstavce písm. a)], i kdyby mělo vyjít najevo, že [dotyčné] povolání je regulovaným povoláním ve Spojeném království ve smyslu právní úpravy přijaté uvedenou organizací“ [29]. Tímto se podle Soudního dvora rozumí, že kdyby H. Price byl členem této organizace a držitelem diplomu, jejž tato organizace vydává, použil by se mechanismus uznávání upravený v čl. 3 prvním pododstavci písm. a), přestože dotyčná odborná činnost se pouze považuje za regulovanou činnost z titulu čl. 1 písm. d) druhého pododstavce. Soudní dvůr tedy dovodil, že „[č]lánek 3 první pododstavec písm. b) směrnice 89/48 se použije tehdy, pokud dotyčné povolání není regulováno v členském státě vzdělání. Jak tedy vyplývá z […], toto ustanovení by se použilo pouze v případě, že by Royal Institution of Chartered Surveyors nesplnila kritéria stanovená v čl. 1 písm. d) druhém pododstavci směrnice 89/48“ [30]. Z důvodů uvedených výše se mi takové řešení zdá být jasně v rozporu se zněním čl. 3 prvního pododstavce písm. b) a bylo by žádoucí, aby Soudní dvůr využil příležitosti,

27 — Rozsudek ze dne 14. července 2005, Peros (C-141/04, Sb. rozh. s. I-7163, bod 31).

28 — Rozsudek uvedený výše.

29 — Tamtéž (bod 47).

30 — Tamtéž (bod 48).

kterou má v projednávané věci, aby v tomto ohledu opravil svou judikaturu.

57. Z tohoto důvodu se nemohu ubránit myšlence, že ohledně činností spadajících do působnosti čl. 1 písm. d) druhého pododstavce směrnice 89/48 je důležité odkazovat na celé slovní spojení „odborná činnost, která se považuje za regulovanou odbornou činnost“. Jelikož mechanismus uznávání použitelný pro tyto činnosti není úplně stejný jako pro regulované činnosti podle čl. 1 písm. d) prvního pododstavce, nelze jedny činnosti zcela připodobnit druhým činnostem. Za těchto podmínek je nanejvýš mylné nadále označovat činnosti, které nejsou považovány za regulované činnosti podle směrnice 89/48, jako regulované činnosti.

58. Nakonec je třeba poznamenat s tím, že tyto poslední poznámky rovněž platí jen pro případ, že Soudní dvůr dospěje k závěru, že činnost environmentálního inženýra, jakou Ch. Toki podle svých tvrzení vykonávala, je odbornou činností považovanou za regulovanou odbornou činnost ve smyslu čl. 1 písm. d) druhého pododstavce směrnice, že výnos č. 165/2000 neúplně provedl čl. 3 první pododstavec písm. b) směrnice 89/48, což mělo pravděpodobně za následek přetrvávající nejistotu v řadách Saeitte. Článek 4 odst. 1 písm. b) uvedeného výnosu, který stanoví použití podmínek uznávání upravených v čl. 3 písm. b) směrnice 89/48, odkazuje pro účely kvalifikace činnosti jako činnosti regulované v členském státě původu na čl. 2 odst. 3 [31] a čl. 2 odst. 4 jako na celek [32], a nikoli pouze na první pododstavec čl. 2 odst. 4. Vzhledem k rozhodnutí Saeitte mělo toto za následek vyloučení použití podmínek uznávání, které upravuje čl. 3 písm. b) směrnice, v případech, kdy dotyčná osoba pochází z členského státu, v němž je výkon povolání, jehož se žádost podaná na základě směrnice týká, částečně kontrolován sdruženími či organizacemi uznanými tímto státem v souladu s ustanoveními čl. 1 písm. d) druhého pododstavce směrnice. Článek 3 první pododstavec písm. b) směrnice tedy nebyl správně proveden.

59. Nic přesto nebrání Ch. Toki, aby se tohoto ustanovení dovolávala před předkládajícím soudem. Soudní dvůr již dávno dospěl

31 — Který odpovídá čl. 1 písm. c) směrnice 89/48.
32 — Který odpovídá čl. 1 písm. d) směrnice 89/48.

k závěru, že „směrnice [89/48] směřuje k přiznání práv příslušníkům ostatních členských států“ [33] a již judikoval, že „čl. 3 první pododstavec písm. a) směrnice 89/48 představuje bezpodmínečné a dostatečně přesné ustanovení z hlediska svého obsahu. Jednotlivci se tedy mohou tohoto ustanovení dovolávat před vnitrostátním soudem s cílem vyloučit použití vnitrostátních ustanovení, která nejsou v souladu s uvedenou směrnicí“ [34]. Sám za sebe jsem toho názoru, že stejný závěr musí být učiněn ve vztahu ke čl. 3 prvnímu pododstavci písm. b), jelikož článek 3 se mi jeví jako nedělitelný, alespoň celý jeho první pododstavec.

60. Navrhuji odpovědět na první otázku tak, že čl. 3 první pododstavec písm. b) směrnice 89/48 musí být vykládán v tom smyslu, že mechanismus uznávání, který stanoví, je použitelný v případech, kdy je povolání v členském státě vzdělání považováno za regulovanou odbornou činnost ve smyslu čl. 1 písm. d) druhého pododstavce uvedené směrnice. Vzhledem k tomu, že čl. 3 první pododstavec písm. b) směrnice 89/48 se použije na činnosti považované za regulované činnosti i na neregulované činnosti ve státě vzdělání, nemá skutečnost, že dotyčná osoba je či není plnohodnotným členem sdružení či organizace naplňující podmínky stanovené v čl. 1 písm. d) druhém pododstavci uvedené směrnice dopad na určení použitelného mechanismu uznávání.

B – *Ke druhé otázce*

61. Pro případ, že by Soudní dvůr došel k závěru, že podmínkami uznávání použitelnými v situaci Ch. Toki k okamžiku, kdy byla posuzována Saeitte, jsou podmínky upravené v čl. 3 prvním pododstavci písm. b) směrnice 89/48, se předkládající soud táže, zda odborná praxe, již Ch. Toki získala jako výzkumná pracovnice na univerzitě v letech 1999 až 2002, může být považována za výkon povolání environmentálního inženýra na plný pracovní úvazek po dobu dvou let v průběhu předcházejících deseti let.

1. K přípustnosti druhé otázky

62. Úvodem poznamenávám, že přípustnost druhé otázky položené předkládajícím soudem není na první pohled zřejmá. K předkládajícímu soudu byla podána žaloba na neplatnost sporného rozhodnutí vydaného Saeitte, a proto, přijme-li Soudní dvůr mé návrhy k první otázce, bude to postačovat k tomu,

33 — Rozsudek ze dne 23. března 1995, Komise v. Řecko (C-365/93, Recueil, s. I-499, bod 9).

34 — Rozsudek ze dne 29. dubna 2004, Beuttenmüller (C-102/02, Recueil, s. I-5405, bod 55); ve stejném duchu výše uvedený rozsudek Peros (bod 32).

aby předkládající soud rozhodl o zrušení sporného rozhodnutí a vrátil věc zpět k řízení před správními orgány. Uvedená směrnice se mimoto zakládá na mechanismu, jenž ve vnitrostátní legislativě odpovídá čl. 3 prvnímu pododstavci písm. a) směrnice 89/48, takže se Saeitte vyslovila k otázce, zda se Ch. Toki mohla dovolávat rovnocenného diplomu, ale nevyslovila se k otázce, zda odborná praxe, kterou Ch. Toki jako výzkumná pracovnice získala ve Spojeném království, mohla být platně zohledněna z titulu mechanismu uznávání upraveného v čl. 3 prvním pododstavci písm. b) uvedené směrnice. A konečně v případě, že by věc byla opětovně vrácena k řízení před řeckými správními orgány, pak by tyto orgány již nemohly rozhodnout na základě směrnice 89/48, která byla zrušena směrnicí 2005/36 [35].

63. Přes toto všechno mě však celá řada okolností přesvědčuje o přípustnosti otázky.

64. Zaprvé, žádná z dotčených stran, které předložily písemná vyjádření, nenapadla přípustnost této druhé otázky.

65. Z ustálené judikatury dále vyplývá, že v rámci řízení zahájeného na základě článku 234 ES „je […] věcí pouze vnitrostátního soudu, kterému byl spor předložen a jenž musí nést odpovědnost za soudní rozhodnutí, které bude vydáno, posoudit s ohledem na konkrétní okolnosti věci jak nezbytnost rozhodnutí o předběžné otázce pro vydání jeho rozsudku, tak relevanci otázek, které klade Soudnímu dvoru. V důsledku toho, jestliže se položené otázky týkají výkladu práva Unie, je Soudní dvůr v zásadě povinen rozhodnout“ [36]. Soudní dvůr však přezkoumává podmínky za účelem ověření své vlastní pravomoci pouze za výjimečných okolností, za kterých se na něj vnitrostátní soud obrátil [37]. Přesněji, „[o] dmítnout rozhodnutí o předběžné otázce položené vnitrostátním soudem je možné pouze tehdy, pokud je zjevné, že žádaný výklad práva Unie nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, jestliže se jedná o hypotetický problém, nebo také tehdy, pokud Soudní dvůr nedisponuje skutkovými nebo právními poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na otázky, které jsou mu položeny“ [38]. Chápu odůvodnění předkládajícího soudu, podle něhož je třeba správnímu orgánu, jehož rozhodnutí bude velmi jistě zrušeno, dodat pokyny, jež potřebuje k přijetí nového rozhodnutí. Požadovaný výklad ustanovení práva Unie představuje zjevnou vazbu se sporem v původním řízení, ať už na základě směrnice 89/48, či na základě čl. 13 odst. 2 směrnice 2005/36, která přebírá stejné podmínky uznávání jako směrnice 89/48. Žádný

35 — Podle článku 63 směrnice 2005/36 musely členské státy dosáhnout souladu s ustanoveními uvedené směrnice nejpozději do 20. října 2007.

36 — Rozsudek ze dne 18. března 2010, Gielen (C-440/08, Sb. rozh. s. I-2323, bod 27 a citovaná judikatura).

37 — Tamtéž, bod 28 a citovaná judikatura.

38 — Tamtéž, bod 29 a citovaná judikatura.

ze tří případů, které Soudní dvůr uvádí jako základ pro zamítnutí rozhodovat o předběžné otázce, nebyl v daném případě potvrzen.

66. Nakonec poznamenávám, že čtrnáctý bod odůvodnění směrnice 2005/36 jasně potvrzuje, že „[m]echanismus uznávání kvalifikace stanovený směrnicí 89/48/EHS a směrnicí 92/51/EHS se nemění". Objasnění podaná Soudním dvorem v odpovědi na tuto druhou otázku na základě směrnice 89/48 i směrnice 2005/36 tudíž zůstávají zcela relevantní.

67. Za těchto podmínek navrhuji, aby Soudní dvůr přijal druhou otázku a pokračoval dále ve svém přezkumu.

2. K pojmu výkon povolání na plný úvazek

68. Jestliže se použijí podmínky uznání upravené v čl. 3 prvním pododstavci písm. b) směrnice 89/48, nemůže státní orgán odmítnout přístup k dotčené činnosti, pakliže žadatel toto povolání vykonával na plný úvazek po dobu dvou let v jiném členském státě, který uvedenou činnost nereguluje. Článek 3 druhý pododstavec směrnice upřesňuje, že první pododstavec se vztahuje na odbornou praxi. Směrnice 89/48 definuje odbornou praxi v čl. 1 písm. e) jako „skutečný a dovolený výkon dotyčného povolání v členském státě". Pro odpověď na druhou otázku předkládajícího soudu je tudíž třeba určit, zda lze činnost, kterou Ch. Toki vykonávala jako zaměstnankyně univerzity v letech 1999 až 2002, považovat za skutečný výkon povolání environmentálního inženýra na plný úvazek.

69. Situace Ch. Toki je zvláštní v tom smyslu, že k získání povolení vykonávat povolání environmentálního inženýra v Řecku uplatňovala tříletou odbornou praxi, kterou získala nikoli přímo jako environmentální inženýr, ale jako výzkumná pracovnice v oboru environmentálního inženýrství. Žalobkyně v původním řízení byla zaměstnána po dobu tří let jako „researcher" na univerzitě v Portshmouthu. V této pozici se Ch. Toki podílela na podpoře studentů a různých druzích akademických činností (jako účast ve skupině zabývající se výzkumem ekotechnologií, zpracování zpráv, prezentace vědeckých výsledků v akademické

obci i průmyslovém sektoru). Ze spisu vyplývá, že spolupracovala rovněž se soukromou společností zaměřující se na technologie zpracování tekutých odpadů a v rámci této spolupráce prováděla laboratorní analýzy za účelem kontroly kvality zpracování splaškových kalů. Posledně jmenovaná činnost podle Ch. Toki tvoří hlavní náplň povolání environmentálního inženýra.

70. Vzhledem ke znění otázky a k vyjádřením žalobkyně v původním řízení, která se na tento bod zaměřovala, chci nejprve upřesnit, že není sporu a pochyb o tom, že taková výzkumná činnost, jakou prováděla Ch. Toki, představuje výkon odborné činnosti v zaměstnaneckém poměru. Předkládající soud považoval za vhodné ve druhé otázce uvést, že odborná praxe, kterou Ch. Toki nabyla jako „researcher", byla prováděna v rámci „v zásadě neziskového zařízení". Otázka, zda je dotčené zařízení provozováno za účelem dosažení zisku či nikoli, nemá z hlediska původního řízení vůbec žádný dopad. Jde pouze o to zjistit, zda odbornou praxi získala při výkonu odborné činnosti jako osoba samostatně výdělečně činná, či jako zaměstnanec. Skutečnost, že Ch. Toki byla zaměstnankyní univerzity v Portsmouthu, ostatně nebyla zpochybňována.

71. Problémem tedy není určit, zda lze univerzitní výzkumnou činnost jako takovou považovat za odbornou praxi. Skutečná a problematičtější otázka zní, zda lze výkon této výzkumné činnosti vedený alespoň částečně v oblasti, která se zdá být spojena s povoláním environmentálního inženýra, plně považovat, použijeme-li slov předkládajícího soudu, za skutečný výkon tohoto povolání ve smyslu práva Unie.

72. Jinými slovy, pokud by si Ch. Toki přála získat povolení k výkonu povolání výzkumné pracovnice v Řecku, a samozřejmě za předpokladu, že by se podmínky uznávání použitelné na neregulované činnosti či činnosti považované za regulované skutečně použily, její praxe získaná na univerzitě v jiném členském státě by prokazatelně musela být zohledněna.

73. Nejednoznačnost v daném případě spočívá v tom, že Ch. Toki dokládá tříletou odbornou praxi v oblasti výzkumu, avšak ve vazbě na obor environmentálního inženýrství. Problém je násoben tím, že žádná ze stran nezaujala stanovisko k existenci a k intenzitě této údajné spojitosti mezi činnostmi, které Ch. Toki prováděla na univerzitě, a činnostmi,

které by vykonávala v rámci „skutečného“ výkonu povolání environmentálního inženýra.

74. Výkon povolání na plný úvazek podle směrnice 89/48 odkazuje, jak jsem již uvedl, na odbornou praxi získanou v členském státě, který povolání nereguluje. Vztahuje se tedy na „skutečný a dovolený výkon dotyčného povolání v členském státě“. „Dotyčným povoláním“ je třeba rozumět povolání, jehož se týká žádost o uznání podaná v hostitelském členském státě. Žádost podaná Ch. Toki se týká činnosti environmentálního inženýra. Vzhledem k výše uvedeným úvahám je nutné konstatovat, že praxi, kterou Ch. Toki získala jako „researcher“, nelze a *priori* plně považovat za skutečný výkon činnosti environmentálního inženýra, jelikož to není přesně to povolání, které vykonávala ve Spojeném království. Z toho důvodu čl. 3 první pododstavec písm. b) uvádí, že předpokladem pro uznávání je výkon „dotyčného“ povolání, tj. povolání, kterého se týká žádost o přístup či povolení k výkonu. Takový je rovněž v podstatě závěr, ke kterému dospěla Komise v rámci její výše uvedené odpovědi petičnímu výboru Evropského parlamentu [39].

75. Při rozhodování na základě směrnice 89/48 v otázce diplomů požadovaných členským státem vzdělání, pakliže tento reguluje přístup k „dotyčnému povolání“ na svém území, již Soudní dvůr judikoval, že „výraz ‚dotyčné povolání‘ obsažený v čl. 3 prvním pododstavci písm. a) směrnice musí být chápán tak, že se týká povolání, která jsou v členském státě původu a hostitelském členském státě buď totožná, nebo obdobná, nebo v některých případech jednoduše rovnocenná co do činností, které zajišťují“ [40]. Jsem toho názoru, že výklad Soudního dvora se logicky uplatní rovněž v rámci čl. 3 prvního pododstavce písm. b), který upravuje výkon „dotyčného povolání“ na plný úvazek.

76. Výklad pojmu „dotyčné povolání“ podaný Soudním dvorem ostatně umožňuje určité úpravy, když přiznává, že se může rovněž jednat o povolání rovnocenná co do činností, které zajišťují. Za těchto podmínek přináleží státnímu orgánu povolanému k uznávání diplomů a odborné praxe, v tomto případě Saeitte, aby určil, zda úkoly, které Ch. Toki plnila v rámci spolupráce se soukromou společností, mohou, jak ona tvrdí, tvořit hlavní náplň činností environmentálního inženýra,

39 — Komise uvedla, že odborná praxe vyžadovaná na základě čl. 3 prvního pododstavce písm. b) směrnice 89/48 musí být získána v tomtéž povolání, jako je povolání, k němuž je dotčená osoba kvalifikována a o jehož uznání žádá. Komise dospěla k názoru, že L. Kounis uplatňoval pouze praxi „lecturer“ (přednášejícího), a proto se nemohl dovolávat požadované odborné praxe jako inženýr (viz výše uvedená petice 786/2002).

40 — Rozsudek ze dne 19. ledna 2006, Colegio (C-330/03, Sb. rozh. s. I-801, bod 20).

tj. hlavní náplň rovnocenného povolání ve smyslu judikatury Soudního dvora.

77. Jakmile Saeitte posoudí tuto spojitost mezi činností, již Ch. Toki vykonávala během svého zaměstnání na univerzitě, a činností vykonávanou při skutečném výkonu povolání environmentálního inženýra, je třeba dále určit, zda po dobu minimálně dvou let ze tří, které strávila na univerzitě jako „researcher", Ch. Toki vykonávala opravdu na plný úvazek činnost představující hlavní náplň povolání environmentálního inženýra, jelikož ze spisu vyplývá, že Ch. Toki vykonávala v průběhu těchto tří let další činnosti, které zjevně neměly vazbu na skutečný výkon povolání environmentálního inženýra (jako například podpora studentů).

78. Dále dodávám, že by měl být vyloučen jen výkon činností, které jsou pouze spojeny s odbornou činností, ohledně níž byla podána žádost, a které přestože nepředstavují skutečný výkon uvedeného povolání, přispívají k získání a upevnění znalostí žadatele ve vazbě na tuto činnost. Je však pravděpodobné, že spolupráce Ch. Toki se soukromou společností dotyčné neumožnila vykonávat soubor činností, které by vykonávala v případě skutečného výkonu povolání environmentálního inženýra. Ch. Toki například nebyla ve styku se zákazníky; lze rovněž předpokládat, že environmentální inženýři potřebují mít znalosti vnitrostátní právní úpravy týkající se urbanismu a ekologie, což Ch. Toki ve vztahu k řecké úpravě možná nesplňuje.

79. Aby analýza byla úplná, je namístě uvést případ, kdy by se státní orgán rozhodl žalobkyni v původním řízení podrobit vyrovnávacím opatřením [41]. To by nastalo v případě, že by Saeitte rozhodla, že povolání environmentálního inženýra v Řecku zahrnuje jednu či více odborných činností, jež nejsou součástí povolání vykonávaného žadatelem v členském státě vzdělání, a tento rozdíl by odpovídal zvláštnímu vzdělání požadovanému v Řecku a jeho obsah by se podstatně lišil od obsahu osvědčeného vzděláním předkládaným žadatelem [42].

80. Přijatá vyrovnávací opatření musí při dodržení zásady proporcionality náležitě zohlednit minulou praxi Ch. Toki, i kdyby tato

41 — Článek 4 směrnice 89/48 a poté článek 14 směrnice 2005/36.

42 — Článek 4 odst. 1 písm. b) třetí odrážka směrnice 89/48 a poté čl. 14 odst. 1 písm. c) směrnice 2005/36. Tento posledně uvedený příklad předpokládá, že státní orgán uznává dostatečnou spojitost mezi činností vykonávanou Ch. Toki a činností environmentálního inženýra a že jde o výkon uvedené činnosti mající spojitost na plný úvazek, aby bylo možné považovat podmínky čl. 3 prvního pododstavce písm. b) směrnice 89/48 za splněné.

praxe nestačila k tomu, aby jí byl okamžitě a bez dalších formalit povolen přístup k uvedené činnosti.

81. Judikatura v této otázce nevyvolává pochyby, neboť Soudní dvůr již měl příležitost judikovat, že „je třeba dosah článku 4 směrnice 89/48, který výslovně povoluje vyrovnávací opatření, omezit na případy, kdy se ukáže, že jsou tato opatření přiměřená zamýšlenému cíli“ [43]. Skutečnost, že vyrovnávací opatření se musejí řídit zásadou proporcionality, ostatně výslovně vyplývá z čl. 14 odst. 5 směrnice 2005/36 [44]. K okamžiku, kdy státní orgán případně stanoví vyrovnávací opatření, musí vzít v úvahu veškerou praxi relevantní pro výkon povolání, jehož se žádost týká, která je s to alespoň částečně nahradit znalosti, jež nebyly získány v průběhu původního vzdělání.

82. Za těchto podmínek navrhuji odpovědět na druhou otázku tak, že podle směrnice 89/48 i směrnice 2005/36 je výkonem povolání na plný úvazek třeba rozumět skutečný výkon stejného povolání, tj. povolání, ve vztahu k němuž byla podána žádost o povolení. Vnitrostátnímu orgánům přísluší určit, zda plnění úkolů žadatelkou v původním řízení v rámci její výzkumné činnosti může představovat rovnocenné povolání ve smyslu činností pokrytých judikaturou Soudního dvora. A konečně v případě, že by vnitrostátní orgán uložil vyrovnávací opatření, přísluší mu vymezit tato opatření v souladu se zásadou proporcionality a zohlednit spojitost mezi povoláním, k jehož výkonu si žadatelka přeje získat povolení v hostitelském členském státě, a odbornou praxí získanou v členském státě vzdělání.

43 — Výše uvedený rozsudek Colegio (bod 24) a rozsudek ze dne 17. dubna 2008, Van Leuken (C-197/06, Sb. rozh. s. I-2627, bod 39).

44 — Článek 14 odst. 5 směrnice 20005/36 stanoví, že ustanovení o vyrovnávacích opatřeních, a konkrétněji čl. 14 odst. 1 směrnice, se uplatňují „při řádném zohlednění zásady proporcionality. Zejména pokud hostitelský členský stát zamýšlí vyžadovat od žadatele absolvování adaptačního období nebo složení zkoušky způsobilosti, musí nejprve zjistit, zda znalosti, které žadatel nabyl během odborné praxe v členském státě nebo v třetí zemi, mohou zcela nebo částečně vyrovnat podstatné rozdíly uvedené v odstavci 4“.

VI – Závěry

83. Vzhledem k výše uvedeným úvahám navrhuji, aby Soudní dvůr na předběžné otázky položené Symvoulio tis Epikrateias odpověděl následovně:

„1) Článek 3 první pododstavec písm. b) směrnice Rady 89/48/EHS ze dne 21. prosince 1988 o obecném systému pro uznávání vysokoškolských diplomů vydaných po ukončení nejméně tříletého odborného vzdělávání a přípravy, ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/19/ES ze dne 14. května 2001, musí být vykládán v tom smyslu, že mechanismus uznávání, který stanoví, je použitelný v případech, kdy je v členském státě vzdělání povolání považováno za regulovanou odbornou činnost ve smyslu čl. 1 písm. d) druhého pododstavce uvedené směrnice. Vzhledem k tomu, že se čl. 3 první pododstavec písm. b) směrnice 89/48 použije na činnosti považované za regulované činnosti i na neregulované činnosti ve státě vzdělání, nemá skutečnost, že dotyčná osoba je či není plnohodnotným členem sdružení či organizace, které naplňují podmínky stanovené v čl. 1 písm. d) druhém pododstavci uvedené směrnice, dopad na určení použitelného mechanismu uznávání.

2) Podle směrnice 89/48 i směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES ze dne 7. září 2005 o uznávání odborných kvalifikací je třeba výkonem povolání na plný úvazek rozumět skutečný výkon stejného povolání, tj. povolání, ve vztahu k němuž byla podána žádost o povolení. Vnitrostátnímu orgánu přísluší určit, zda může plnění úkolů žadatelkou v původním řízení v rámci její výzkumné činnosti představovat rovnocenné povolání ve smyslu činností pokrytých judikaturou

Soudního dvora. A konečně v případě, že by vnitrostátní orgán uložil vyrovnávací opatření, přísluší mu vymezit tato opatření v souladu se zásadou proporcionality a zohlednit spojitost mezi povoláním, k jehož výkonu si žadatelka přeje získat povolení v hostitelském členském státě, a odbornou praxí získanou v členském státě vzdělání."